

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Sursan Erkan EROĞLU**
Kemal GÜVEN***

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları bazı değişkenler(cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, ebeveynlerin eğitim durumu ve geldikleri yerleşim yeri) açısından incelenmiştir. Araştırma tarama modelinde olup kullanılan yöntem Survey Tarama Modelinin bir alt yöntemi olan ilişkisel taramadır. Bu araştırmada epistemolojik inançlar, değişkenler açısından betimlenmiş ve daha sonra bu iki değişken arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu araştırmanın evreni, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileridir. Çalışma evreni ise bu fakültede bulunan bölümlerdeki 1. ve 4. sınıflardan tesadüfi küme örnekleme yoluyla seçilmiştir. Verilerin toplanmasında Schommer(1990) tarafından geliştirilen Epistemolojik İnançlar Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançlarının bazı değişkenlere göre değişiklikler gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Epistemoloji, İnançlar, Epistemolojik İnançlar

ABSTRACT

In this research, university students' epistemological beliefs were observed according to some variables(sex, department, class level, educational situation of parents and residence). Research is Survey model. Epistemological beliefs were described according to variables and then the relation between these variables were observed. The scope of this study is students in Selçuk University Faculty of Education. Study scope was chosen from freshman and senior students in this faculty by random sampling method. Epistemological Belief Scale which was developed by Schommer(1990) and personal data form were used in order to gain data. In this research it is revealed that the epistemological beliefs of university students show differences according to some variables.

Keywords: Epistemology, Beliefs, Epistemological Beliefs

GİRİŞ

Bilginin ne olduğu konusu ilk çağlardan günümüze kadar filozofların, eğitimcilerin, bilim adamlarının ilgisini çekmiştir. Öyle ki içinde bulunduğumuz çağ, bilgiye erişimin çok hızlı olması nedeniyle bilgi çağı; bu çağda varlığını sürdüren topluluklar da bilgi toplumu olarak anılmaya başlanmıştır. Yeni bir toplum yapısı olarak bilgi toplumu bir günde meydana gelen bir olgu değildir. Bilgi toplumu da her sosyal olgu gibi bir süreçten sonra oluşmaya başlamıştır. Sanayi devrimi ve sanayi toplumunun insanlığa getirdiği köklü değişim ve dönüşümlere benzer bir süreç de, günümüzde yaşanmaktadır. 20. yüzyılın son

---

* Bu makale "Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi(Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)" isimli tezin özetidir.

** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

çeyreği, bu dönüşümün başladığı dönem olmuştur. Teknolojide yaşanan hızlı gelişme ve değişimler, insanların yaşam biçimini etkileyerek, bilgi toplumuna dönüşümün çok kısa sürede gerçekleşmesi yönünde bir sonuç doğurmuştur.

Bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde, toplumların gelişiminde en önemli unsur şüphesiz ki eğitilmiş insanlar ve eğitilmiş iş gücüdür. Çünkü bilgi, nitelikli ve eğitilmiş kişiler tarafından üretilmekte, ancak bu üretim kapasitesine sahip olan toplumlar ayakta kalabilmektedir. Eğitim, insan topluluklarının yaşamlarının giderek bilgi ve iletişime dayandığı 21. yüzyılda, önemi daha da artan bir alandır. Toplumların yaşamlarının giderek bilgi ve iletişime dayandığı bu yüzyılda, nitelikli insan gücü arayışı, dikkatleri ekonomik, sosyal ve politik olarak toplumun diğer tüm alanlarıyla organik ve işlevsel bağları bulunan eğitime yöneltmiştir. Bilgi toplumu olabilmek ve gelişmeleri yakından takip edebilmek adına eğitimin önemi iyice ortaya çıkmıştır. Eğitim sisteminin başarısının, büyük ölçüde bu sistemi işleten öğretmenlerin niteliklerine bağlı olduğu günümüzde yaygın kabul gören bir görüştür. Dolayısıyla toplumların ihtiyaç duyduğu rekabet ortamlarının vazgeçilmez unsuru olan nitelikli insan gücünün sağlanmasında önemli rol oynayan öğretmenler, her zaman ilgi odağı olmuş ve öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin tüm dünyada sayısız araştırmalar yapılmıştır.

Bireylerin hayatları süresince aldıkları tüm kararların ve sergiledikleri tüm davranışların sebeplerinin sahip oldukları inançlar olduğu söylenebilir (Hofer ve Pintrich, 1997; Pajares, 1992). İnançlar, bireyin yaşamda karşılaştığı her türden olay, olgu, kişi ya da nesneyi nasıl algıladığını, anlamlandırdığını ve ona karşı nasıl davrandığını belirleyen, birey tarafından kuşku duymaksızın doğru olduğu varsayılan içsel kabuller ya da önermeler olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte inancın ne olduğunun tek ve açık bir tanımını yapmak oldukça zordur. Ancak, bu yöndeki bir çaba eninde sonunda inançla, bilgi arasındaki ayırma gelip dayanmak durumundadır (Deryakulu, 2004).

Bireylerin inançlarının, düşünce ve davranışları üzerinde sahip olduğu etki, eğitimcilerin birçok farklı kategorideki inançları, öğrenme ve öğretim süreçleri açısından dikkate almalarını zorunlu kılmıştır. Eğitim alanındaki çeşitli kuramlar zaman zaman farklı türdeki inançları ön plana çıkarmış ve eğitim araştırmalarının konusu haline getirmiştir. Bu inançlardan biri olan epistemolojik inançlar da bu çerçevede kritik öneme sahiptir ve öğretmen adaylarının davranışlarını ve yargılarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkinin ne gibi sonuçlar doğurduğu araştırılmaya değer bir merak konusu olmuştur (Deryakulu, 2004).

Son yıllarda öğretmen eğitimindeki araştırmalar da, öğretmenlerin sınıf içi davranış ve öğretim becerilerini incelemekten, düşünce inançlarını incelemeye doğru bir yönelim göstermiştir. Öğretmenlerin sahip oldukları inançlardan bilginin ve öğrenmenin doğasına ilişkin olanlar, diğer bir ifadeyle epistemolojik inançlar, hangi öğretim yöntemi ve tekniklerinin kullanılacağı, sınıfın nasıl yönetileceği, öğrenmede neye odaklanılacağı gibi öğretmenlerin sınıf içindeki eğitim ve öğretim etkinliklerini büyük oranda etkilemektedir. Eğitim konusunda gerçekleştirilecek reformlara engel oluşturan sebeplerin temelinde de büyük

Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

oranda öğretmenlerin değişime ne derece eğilimli olduklarını belirleyen inançları yatmaktadır. Bu nedenle, öğretmen eğitimindeki programların düzenlenmesinde ve uygulanmasında öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarının bilinmesi önemli görünmektedir (Öngen,2003).

Epistemolojik inançlar genel olarak bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarıdır. Bu inançlar gelecekteki öğretmenlerin program geliştirirken yapacakları etkinlikleri bütünüyle etkileyeceğini tanımında barındırmaktadır. Açık ki öğretmenlerin içinde buldukları program sistemi, onların sahip oldukları inançlar tarafından etkilenip, yönlendirilecektir. Son yıllarda eğitimciler arasında üniversite öğrencilerinin epistemolojik gelişimleri ve inançlarına yönelik gittikçe artan bir ilgi söz konusudur. Bunun nedeni bir bireysel farklılık alanı olarak kabul edilen epistemolojik inançların, öğrenme, öğretim süreçleri ve bu süreçlerin olmazsa olmazı program geliştirme üzerinde oldukça önemli etkileri olduğunun araştırma sonuçlarına bağlı olarak ortaya konulmuş olmasıdır (Deryakulu, 2004).

Bu durumu dikkate alan MEB son dönemde eğitim sisteminde bir takım değişiklikler yapmaya çalışmaktadır ki bu değişikliklerin en büyük kısmı da program geliştirme ile ilgilidir. Daha önce var olan klasik pozitivist yaklaşım yerini güncel post-pozitivist yaklaşıma yani yapılandırmacı yaklaşıma bırakmaya başlamıştır. Yeni programın uygulandığı pilot okullarda artık öğrenci merkezli ve öğrencinin faal olarak eğitim sürecine katıldığı eğitim ortamı amaçlanmaktadır. Pilot okullardaki bu yeni programın işlerliği yapılan anket çalışmaları ve öğretmenlerden alınan dönütlerle değerlendirilmektedir. Yapılandırmacı sistem eğitim sürecindeki önemli unsurları ortaya çıkarmaya başlamıştır. Eğitim süreci uygulayıcı, program ve öğrenciden oluşan süreçtir. Bu süreçte programı uygulayacak öğretmenler önem kazanmaktadır. Bu programın uygulanmasına yönelik inançları önem kazanmaktadır. Programın başarıyla uygulanabilmesi için programı uygulayacak kişinin programa yönelik inançlarına bağlıdır. Buradan hareketle eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalar da öğretmenin eğitimi ve niteliğini artırmaktan daha ziyade öğretmenlerin inançlarına yöneliktir. Bu inançlardan en önemlisi de bilginin doğasına ilişkin inançlar olarak açıklanabilecek epistemolojik inançlardır. Bu nedenle geleceğin öğretmeni olacak öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarının gelişim düzeyini incelemek önem kazanmıştır.

Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinin, cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeylerine ve geldiği yerleşim yerine göre epistemolojik inançları farklılaşmakta mıdır?

Alt Problemler

Temel problem cümlesine bağlı kalarak geliştirilen alt problemler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları genel olarak ne düzeydedir?
2. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, geldikleri yerleşim yeri türüne göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Bu araştırma, ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem: Bu araştırmanın evreni, 2003–2004 eğitim öğretim döneminde, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerdir. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde adı geçen fakülte'deki tüm bölümler listelenmiş, daha sonra Random (şans yoluyla) yolla 7 tane bölüm seçilmiştir. Yapılan tesadüfî küme örnekleme Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, İngilizce Eğitimi Bölümü ve Fen Bilgisi Eğitimi Bölümü girmiştir. Bu bölümlerdeki ilgili sınıflara grup olarak araştırmanın ölçme aracı uygulanmıştır. Bu yönüyle araştırmada oransız küme örnekleme yaklaşımı uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Bu araştırmada gerekli bilgileri toplamak amacıyla, Kişisel Bilgi Formu ve Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır.

Epistemolojik İnanç Ölçeği

Araştırmada, öğrencilerin epistemolojik inançlarını ölçmek amacıyla Schommer (1990) tarafından geliştirilen ve Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından Türk Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirliği saptanan Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. Özgün ölçek “Sabit Yetenek”, “Öğrenme Hemen Gerçekleşir”, “Bilgi Basittir” ve “Bilgi Kesindir” olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Ölçek Türkiye’ye uyarlandığında kültürel farklılıklardan dolayı “Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç”(ÖÇBOİ), “Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç”(ÖYBOİ) ve “Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç”(TBDVOİ) olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Ölçek, (1) Kesinlikle Katılmıyorum ile (5) Kesinlikle Katılıyorum arasında değişen 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puanların değerlendirilmesi faktör bazında yapılmakta, ölçeğin tümünden alınan puanlar kullanılmamaktadır. Ölçeğin “Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç” adlı

Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

faktöründe 17'si olumsuz, 1'i olumlu toplam 18 madde bulunmaktadır. Bu faktörde yer alan örnek bir madde şöyledir; "Eğer biri bir şeyi kısa bir sürede anlayamıyorsa anlamak için çaba sarf etmeyi sürdürmelidir". Ölçeğin "Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç" adlı ikinci faktöründe hepsi olumlu toplam 9 madde yer almaktadır. Bu faktörde yer alan örnek bir madde şöyledir; "Gerçekten zeki olan öğrencilerin okulda başarılı olmaları için çok çalışmalarına gerek yoktur". Ölçeğin "Tek bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç" adlı üçüncü faktöründe ise hepsi olumlu 8 madde bulunmaktadır. Bu faktörde yer alan örnek bir madde şöyledir; "Fen Bilgisi derslerinin en iyi tarafı, çoğu problemin tek bir doğru yanıtının olmasıdır". Ölçeğin her bir faktöründen alınan yüksek puan, bireyin o faktöre ilişkin olgunlaşmış / gelişmiş (sophisticated) inançlara sahip olduğunu göstermektedir. Özgün ölçeğin test tekrar test güvenilirliği .74'tür, faktörlerin güvenilirlik katsayıları ise .85 ile .63 arasında değişmektedir (Schommer, 1993). Uyarlanan 35 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci faktör için .83, ikinci faktör için .62, üçüncü faktör için .59 ve ölçeğin bütünü için ise .71 olarak hesaplanmıştır (Deryakulu ve Büyüköztürk, 2002).

BULGULAR

Birinci alt probleme ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Epistemolojik İnanç Düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	X	Std. Sapma
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	624	36,18	8,446
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	624	18,44	5,002
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	624	25,75	5,611

Öğrencilerin epistemolojik inanç düzeyinin genel olarak ne durumda olduğu boyutlara göre bakıldığında ÖÇBOİ boyutunda ortalamanın 36,18 olduğu görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda 17'si olumsuz, 1'i olumlu toplam 18 madde bulunmaktadır. Buradan alınacak en yüksek puan 90; en düşük puan da 18'dir. ÖÇBOİ boyutunda alınabilecek en yüksek puanın 90 ve ortalamanın 36,18 olduğu göz önüne alınırsa öğrencilerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının düşük durumda olduğu görülmektedir. ÖYBOİ boyutunda ise ortalama 18,44'tür. Ölçeğin bu boyutunda hepsi olumlu toplam 9 madde yer almaktadır. Bu boyutta alınabilecek en yüksek puan 45'ken en düşük puan ise 9'dur. ÖYBOİ boyutunda alınabilecek en yüksek puanın 45 ve ortalamanın 18,44 olduğu göz önüne alınırsa öğrencilerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna dair inançlarının da düşük durumda olduğu söylenebilir. TBDVOİ boyutunda ise ortalama 25,75'tir. Ölçeğin bu boyutunda hepsi olumlu 8 madde bulunmaktadır. Bu boyutta da alınabilecek en yüksek puan 40; en düşük puan ise 8'dir. Bu durumda öğrencilerin tek bir doğrunun var olduğuna dair inançları bahsedilen diğer iki inançtan daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma olup olmadığı bağımsız t testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Epistemolojik İnanç Düzeyleri puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
ÖÇBOİ	Bayan	334	35,94	8,440	0.779	0.436
	Erkek	290	36,47	8,458		
ÖYBOİ	Bayan	334	17,89	4,770	2.990*	0.003
	Erkek	290	19,09	5,192		
TBDVOİ	Bayan	334	25,64	5,574	0.522	0.602
	Erkek	290	25,88	5,660		

*p<0.05

Öğrencilerin epistemolojik inanç düzeyi ÖÇBOİ boyutunda bayanların ortalamaları 35.94, erkeklerin ortalaması ise 36.47 olarak bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri 0.779 ($p>0.05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Epistemolojik inanç düzeyi ÖYBOİ boyutunda bayanların ortalamaları 17.89, erkeklerin ortalamaları ise 19.09 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasındaki farklılığı ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değeri ise 2.990 ($p<0.05$) olarak bulunmuştur. Bu sonuç iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Epistemolojik inanç düzeyi TBDVOİ boyutunda ise bayanların ortalamaları 25.64, erkeklerin ortalamaları ise 25.88 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasında hesaplanan t değeri ise 0.522 ($p>0.05$) olarak bulunmuştur. Bu sonuç iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre ÖÇBOİ ve TBDVOİ boyutlarında, cinsiyet açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmamasına karşın ÖYBOİ boyutunda ise anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancının ölçüldüğü bu boyutta farklılığın yönüne bakıldığında erkek öğrencilerin, bayan öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde bu inancı taşıdıkları sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma olup olmadığı bağımsız t testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Epistemolojik İnanç Düzeyleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	Std. Sapma	t	p
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	1. Sınıf	321	36,76	8,790	1.770	0.077
	4. Sınıf	303	35,57	8,034		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	1. Sınıf	321	18,93	5,446	2.500*	0.013
	4. Sınıf	303	17,93	4,437		
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	1. Sınıf	321	26,22	5,386	2.180*	0.030
	4. Sınıf	303	25,25	5,806		

*p<0.05

Öğrencilerin epistemolojik inanç düzeyleri okudukları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, ÖÇBOİ boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin ortalaması 36.76, 4. sınıf öğrencilerinin ortalaması 35.57 olarak bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t testi sonucunda hesaplanan t değeri ise t=1.770 (p>0.05) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değer ÖÇBOİ boyutunda 1.sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkın 0.05 seviyesinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Epistemolojik inanç düzeyi ÖYBOİ boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin ortalaması 18.93, 4. sınıf öğrencilerinin ortalaması ise 17.93 olarak hesaplanmıştır. Öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç düzeyinin ölçüldüğü bu boyutta iki grup arasındaki farkı ortaya koymak için hesaplanan t değeri (t=2.500; p<0.05) istatistiksel olarak 0.05 seviyesinde anlamlı bir farkı ifade etmektedir. Bu sonuca göre 1. sınıf öğrencileriyle 4. sınıfa devam eden öğrenciler arasında öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu konusunda anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bu boyutta grupların ortalamaları incelendiğinde bu farkın 1. sınıf öğrencileri lehine olduğu Tablo 9'da görülmektedir. Başka bir deyişle, 1. sınıf öğrencileri 4. sınıf öğrencilerine oranla öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancına daha fazla sahiptirler. Tek bir doğrunun var olduğuna inanç konusunda 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığının t testi ile test edilmesi sonucunda 1. sınıf öğrencilerinin ortalaması 26.22, 4. sınıf öğrencilerinin ortalaması ise 25.25 olarak bulunmuştur. İki grup arasında hesaplanan t değeri ise 2.180 (p<0.05) olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu t değeri istatistiksel olarak 0.05 seviyesinde gruplar arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin Epistemolojik inanç düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda ÖÇBOİ boyutunda gruplar arasında anlamlı fark bulunamazken, ÖYBOİ ve TBDVOİ boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki boyutta da farkın 1. sınıflar lehine olduğu Tablo 8'de görülmektedir. 1. sınıf öğrencileri hem öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu konusunda hem de tek bir doğrunun var olduğu konusundaki inanç düzeyleriyle 4. sınıflardan anlamlı düzeyde farklılık sergilemektedirler.

Öğrencilerin okudukları bölümlere göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma durumları varyans analizi (F testi) ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre sayısal dağılımları, epistemolojik inanç düzeyleri puan ortalamaları ve standart sapmaları

	BÖLÜM	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Bilgisayar Öğ. ve Tek. Eğ.	88	34,88	8,515
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	93	36,19	10,265
	İlköğretim Matematik	96	37,34	8,958
	Türkçe Öğretmenliği	87	36,59	7,560
	Psikolojik Danışma ve Reh.	85	35,66	7,449
	İngilizce Öğretmenliği	87	36,57	8,075
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	88	35,93	7,800
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Bilgisayar Öğ. ve Tek. Eğ.	88	18,85	5,652
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	93	18,37	4,582
	İlköğretim Matematik	96	18,39	4,848
	Türkçe Öğretmenliği	87	18,18	5,271
	Psikolojik Danışma ve Reh.	85	17,64	4,703
	İngilizce Öğretmenliği	87	19,47	5,021
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	88	18,20	4,864
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Bilgisayar Öğ. Ve Tek. Eğ.	88	24,32	5,375
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	93	26,30	6,164
	İlköğretim Matematik	96	25,14	5,309
	Türkçe Öğretmenliği	87	26,87	5,590
	Psikolojik Danışma ve Reh.	85	25,46	4,903
	İngilizce Öğretmenliği	87	26,89	5,680
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	88	25,32	5,828

Tablo 4 incelendiğinde, ÖÇBOİ boyutunda en yüksek ortalamanın İlköğretim matematik bölümü öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla, Türkçe, İngilizce, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ve Bilgisayar Öğretimi ve Teknoloji Eğitimi bölümü öğrencilerinin izlediği görülmektedir. ÖYBOİ boyutunda, İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencileri en yüksek ortalamaya sahiptirler. Bunları sırasıyla, Bilgisayar Öğretimi ve Teknoloji Eğitimi, İlköğretim Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Türkçe ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencileri izlemektedirler. TBDVOİ boyutunda ise en yüksek ortalamanın İngilizce bölümü öğrencilerine ait olduğu Tablo 4'te görülmektedir. İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencilerini sırayla, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik ve Bilgisayar Öğretimi ve Teknoloji Eğitimi, bölümü öğrencileri izlemektedirler.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı f testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre epistemolojik inanç düzeyi puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	336,311	6	56,052	0,784	0,583
	Grup İçi	44102,86	617	71,480		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	173,900	6	28,983	1,160	0,326
	Grup İçi	15416,13	617	24,986		
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	490,443	6	81,741	2,637*	0,016
	Grup İçi	19122,55	617	30,993		

*p<0.05

Öğrencilerin okudukları bölümlere göre ÖÇBOİ boyutunda hesaplanan F değeri “0.784” ($p>0,05$), ÖYBOİ boyutunda hesaplanan F değeri “1.160” ($p>0,05$) ve TBDVOİ boyutunda hesaplanan F değeri “2.637” ($p<0,05$)’dir. Bu sonuçlara göre ÖÇBOİ ve ÖYBOİ boyutlarında anlamlı bir fark bulunmazken, TBDVOİ boyutunda gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta temel etkinin hangi değişkenden geldiğini belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin epistemolojik inanç düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin Tukey testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) BÖLÜM	(J) BÖLÜM	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
TBDVOİ	Böte	Türkçe	-2,56*	0,040
		İngilizce	-2,57*	0,038

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde TBDVOİ boyutunda ortaya çıkan farkın Bilgisayar öğretimi ve Teknoloji Eğitimi bölümü öğrencileri ile İngilizce ve Türkçe öğretmenliği bölümleri öğrencilerinin ortalamalarından kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuca göre İngilizce ve Türkçe Bölümü öğrencilerinin, Bilgisayar öğretimi ve Teknoloji Eğitimi bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek düzeyde tek bir doğrunun var olduğu inancını taşıdıkları gözlenmiştir.

Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerine göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma durumları varyans analizi (F testi) ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre sayısal dağılımları, epistemolojik inanç düzeyleri puan ortalamaları ve standart sapmaları

	GELDİĞİ YER	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Köy/Mezra	60	36,20	8,999
	Kasaba	47	38,36	8,308
	İlçe	189	36,63	9,067
	İl	206	35,45	6,890
	Büyükşehir	122	35,88	9,500
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Köy/Mezra	60	18,50	5,454
	Kasaba	47	18,68	4,502
	İlçe	189	17,80	4,856
	İl	206	19,09	5,072
	Büyükşehir	122	18,24	4,999
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Köy/Mezra	60	24,47	5,887
	Kasaba	47	26,02	5,542
	İlçe	189	25,48	5,536
	İl	206	26,09	5,615
	Büyükşehir	122	26,13	5,585

Tablo 7 incelendiğinde, ÖÇBOİ boyutunda en yüksek ortalamanın kasabalardan gelen öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla, ilçe, köy/mezra, büyükşehir ve illerden gelen öğrencilerin izlediği görülmektedir. ÖYBOİ boyutunda, illerden gelen öğrenciler en yüksek ortalamaya sahiptirler. Bunları sırasıyla, kasaba, köy/mezra, büyükşehir ve ilçelerden gelen öğrenciler izlemektedirler. TBDVOİ boyutunda ise en yüksek ortalamanın büyükşehirlerden gelen öğrencilere ait olduğu Tablo 13’de görülmektedir. Büyükşehirlerden gelen öğrencileri sırayla, il, kasaba, ilçe ve köy/mezralardan gelen öğrenciler izlemektedirler.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı f testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 8. Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerine göre epistemolojik inanç düzeyi puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	382,478	4	95,619	1,343	0,252
	Grup İçi	44056,69	619	71,174		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	171,931	4	42,983	1,726	0,143
	Grup İçi	15418,10	619	24,908		
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	157,616	4	39,404	1,254	0,287
	Grup İçi	19455,38	619	31,430		

Öğrencilerin geldikleri yerleşim yerine göre epistemolojik inanç düzeyleri karşılaştırıldığında ÖÇBOİ boyutunda F değeri 1,343, ÖYBOİ boyutunda 1,726 ve TBDVOİ boyutunda ise 1,254'tür. Bu sonuçlara göre gruplar arasında her üç boyutta da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma durumları varyans analizi (F testi) ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre sayısal dağılımları, epistemolojik inanç düzeyleri puan ortalamaları ve standart sapmaları

	Baba Eğitim	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	64	35,48	6,674
	İlkokul	209	36,63	8,115
	Ortaokul	97	36,72	7,775
	Lise	102	35,83	8,562
	Üniversite	152	35,75	9,828
	Toplam	624	36,18	8,446
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	64	18,92	5,059
	İlkokul	209	17,54	4,473
	Ortaokul	97	18,89	5,759
	Lise	102	19,11	4,832
	Üniversite	152	18,76	5,153
	Toplam	624	18,44	5,002
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	64	25,88	6,311
	İlkokul	209	25,45	5,376
	Ortaokul	97	25,29	5,845
	Lise	102	26,74	5,725
	Üniversite	152	25,74	5,375
	Toplam	624	25,75	5,611

Tablo 9 incelendiğinde, ÖÇBOİ boyutunda en yüksek ortalamanın babası ortaokul mezunu olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla, babası ilkokul, üniversite, lise mezunu olan ve babası okur-yazar olmayan öğrencilerin izlediği görülmektedir. ÖYBOİ boyutunda, babası lise mezunu olan öğrenciler en yüksek ortalamaya sahiptirler. Bunları sırasıyla, babası okur-yazar olmayan, babası ortaokul, üniversite ve ilkokul mezunu olan öğrenciler izlemektedirler. TBDVOİ boyutunda ise en yüksek ortalamanın babası lise mezunu olan öğrencilere ait olduğu Tablo 15'te görülmektedir. Babası lise mezunu olan öğrencileri sırayla, babası okur-yazar olmayan, üniversite, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler izlemektedirler.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı f testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyi puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	142,406	4	35,601	0,497	0,738
	Grup İçi	44296,76	619	71,562		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	263,963	4	65,991	2,665*	0,032
	Grup İçi	15326,07	619	24,759		
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	139,514	4	34,878	1,109	0,351
	Grup İçi	19473,48	619	31,460		

*p<0.05

Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre ÖÇBOİ boyutunda hesaplanan F değeri “0.497” (p>0,05), ÖYBOİ boyutunda hesaplanan F değeri “2.665” (p<0,05) ve TBDVOİ boyutunda hesaplanan F değeri “1.109” (p>0,05)’dir. Bu sonuçlara göre ÖÇBOİ ve TBDVOİ boyutlarında anlamlı bir fark bulunmazken, ÖYBOİ boyutunda gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta temel etkinin hangi değişkenden geldiğini belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin Tukey testi sonuçları.

Bağımlı Değişken	(I) BABA EĞİT	(J) BABA EĞİT	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	İlkokul	Ortaokul	-1,35*	0,028
		Lise	-1,57*	0,009
		Üniversite	-1,22*	0,022

*p<0.05

Tablo 11 incelendiğinde ÖYBOİ boyutunda ortaya çıkan farkın babası ilkokul mezunu olan öğrenciler ile babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarından kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuca göre babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası ilkokul mezunu olan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancını taşıdıkları gözlenmiştir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyleri arasında farklılaşma durumları varyans analizi (F testi) ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 12 ve Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre sayısal dağılımları, epistemolojik inanç düzeyleri puan ortalamaları ve standart sapmaları

	Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	100	37,51	8,242
	İlkokul	360	35,84	8,493
	Ortaokul	72	36,18	7,345
	Lise	45	35,20	8,951
	Üniversite	47	36,94	9,527
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	100	18,16	5,199
	İlkokul	360	18,34	4,973
	Ortaokul	72	18,65	4,180
	Lise	45	19,62	5,340
	Üniversite	47	18,43	5,640
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Okuryazar değil	100	25,61	6,372
	İlkokul	360	25,73	5,181
	Ortaokul	72	25,44	5,597
	Lise	45	26,73	5,964
	Üniversite	47	25,70	6,782

Tablo 12 incelendiğinde, ÖÇBOİ boyutunda en yüksek ortalamanın annesi okur-yazar olamayan öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla, annesi üniversite, ortaokul, ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin izlediği görülmektedir. ÖYBOİ boyutunda, annesi lise mezunu olan öğrenciler en yüksek ortalamaya sahiptirler. Bunları sırasıyla, annesi ortaokul, üniversite, ilkokul mezunu olan ve okur-yazar olmayan öğrenciler izlemektedirler. TBDVOİ boyutunda ise en yüksek ortalamanın annesi lise mezunu olan öğrencilere ait olduğu Tablo 12’de görülmektedir. Annesi lise mezunu olan öğrencileri sırayla, annesi ilkokul, üniversite mezunu, okur-yazar olmayan ve ortaokul mezunu olan öğrenciler izlemektedirler.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı f testi ile analiz edilmiş olup analiz sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyi puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	288,866	4	72,217	1,012	0,400
	Grup İçi	44150,30	619	71,325		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	77,880	4	19,470	0,777	0,540
	Grup İçi	15512,15	619	25,060		
Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç	Gruplar Arası	52,402	4	13,101	0,415	0,798
	Grup İçi	19560,59	619	31,600		

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre epistemolojik inanç düzeyleri karşılaştırıldığında ÖÇBOİ boyutunda F değeri 1,012, ÖYBOİ boyutunda 0,777 ve TBDVOİ boyutunda ise 0,415'tir. Bu sonuçlara göre gruplar arasında her üç boyutta da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

TARTIŞMA ve YORUM

Bu araştırmadaki bulgularda, öğrencilerin epistemolojik inançlarının genel olarak ne düzeyde olduğu konusuna bakıldığında öğrencilerin tek bir doğrunun var olduğuna dair inançlarının; öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inanç ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu araştırmadaki bulgular, öğrenciler arasında epistemolojik inançların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği sorusu sorulduğunda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inanca daha fazla sahip olduklarını gösterirken erkek öğrencilerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna dair inancı daha fazla taşıdıklarını göstermiştir. Bu farklılığın ortaya çıkmasında kız öğrencilerle erkek öğrencilerin yetiştiriliş tarzlarının farklı olmasından bahsedilebilir. Schommer(1993a)'ın çalışması bilgi ve öğrenmenin doğası hakkında öğrencilerin ikincil inançlarının gelişimi kadar bu inançların akademik performansı nasıl etkilediğini de araştırmıştır. Schommer(1993a) dört epistemolojik faktör üzerinde cinsiyetin anlamlı etkisi olduğunu bulmuştur. Başka bir deyişle kızların öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna olan inançta daha az basit düşündükleri bulunmuştur. Bu çalışma kızların öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanmayıp çabaya bağlı olduğuna inandıklarını belirlemiştir. Paulsen ve Wells(1998)'in çalışması da Schommer(1993a, 1993b)'in çalışmasıyla benzer sonuçlar bulmuştur. Paulsen ve Wells(1998) kızların öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna olan inanca erkeklere göre daha az inandıklarını bu arada erkeklerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna olan inançta kızlara göre daha karmaşık inançlara sahip olduklarını bulmuşlardır. Cinsiyetin özlük nitelik olarak değişken olduğu diğer çalışmalardaki bulgular üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançlarının araştırıldığı çalışmaların bulgularıyla (Paulsen ve Wells, 1998; Schommer, 1993a,

1993b; Schommer ve Dunnell, 1994) benzerlikler taşımaktadır. Bütün olarak kızlar öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancına sahiptirler. Paulsen ve Wells(1998) erkeklerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç konusunda kızlara göre daha karmaşık olduklarını bulmalarına rağmen bu sonuç diğer çalışmalarda bulunmamıştır. Bu tür sonuçlar kızların az da olsa epistemolojik açıdan bir avantaja sahip olduklarını ortaya koymuştur (Schommer, 1990).

Bu araştırmanın bulguları ve yapılan araştırmaların bulguları karşılaştırıldığında öğrencilerin epistemolojik inançlarının sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği sorusuna hemen hemen aynı cevapları verdikleri gözlemlenmiştir. 1. sınıf öğrencileri 4. sınıf öğrencilerine oranla öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancına daha fazla sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Sonuç olarak 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin Epistemolojik inanç düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç boyutunda gruplar arasında anlamlı fark bulunamazken, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç ve tek bir doğrunun var olduğuna inanç boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1. sınıf öğrencileri hem öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancına hem de tek bir doğrunun var olduğu inancına 4. sınıflardan daha fazla sahiptirler. Bu durumun nedenleri arasında 1. sınıf öğrencilerinin eğitim ve bilgiye sahip olma konularında 4. sınıf öğrencilerine kıyasla eğitim yılı açısından daha az tecrübeye sahip oldukları söylenebilir. Araştırmacılar, öğrencilerin bilginin ve öğrenmenin doğasıyla ilgili görüşlerinin sınıf düzeyinden etkilendiğini söylemişlerdir (Green ve Parker, 1989; Reading-Brown ve Hayden, 1989). Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe bilgi ve öğrenme ile ilgili inançları daha karmaşık hale geldiğine inanılmıştır. Epistemolojik inançlarla ilgili araştırmalarda sınıf düzeyine fazla önem verilirse de bölüm ve epistemolojik inançlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda aynı zamanda sınıf düzeyi de göz önünde bulundurulmuştur(Jehng ve arkadaşları, 1993; Paulsen ve Wells, 1998; Schommer, 1993b). Çalışmaların sonuçları öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça epistemolojik inançlarının daha karmaşık hale geldiğini göstermiştir. 4. sınıflar 1. sınıflara göre bilginin kesin olduğuna ve öğrenmenin kuralsız bir süreç olduğuna inanmaktadırlar. Sınıf düzeyi tarafından etkilenmeyen boyutlar öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutudur. Sonuç olarak öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça epistemolojik inançlarının daha karmaşık hale geldiğini göstermiştir. Bu varsayımı ölçmek için çalışmalar yapılmış ve bu çalışmaların sonucunda varsayım desteklenmiştir (Jehng ve arkadaşları, 1993; Paulsen ve Wells, 1998; Schommer, 1993b).

Bu araştırmanın bulguları ve yapılan araştırmaların bulguları karşılaştırıldığında tam tersi sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Yani sözel bölüm öğrencileri(İngilizce ve Türkçe Eğitimi Bölümleri) sayısal bölüm öğrencilerine(Bilgisayar öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü) kıyasla tek bir doğrunun varlığına daha fazla inanmaktadırlar. Bunun sebepleri arasında sözel bölümü öğrencilerinin otoritelere daha fazla güvendikleri ve sorgulama olgusunun sözel bölüm öğrencilerinde fazla gelişmediği söylenebilir. Jehng ve arkadaşlarının çalışmasının(1993) amacı üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançlarının bölümlerin farklılaşmasından etkilenip etkilenmediğini bulmaktır.

Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Bunu yapmak için Jehng ve arkadaşları(1993) farklı üniversitelerin öğrencileri ve mezunlarından oluşan bir örneklemin epistemolojik inançlarını değerlendirmişlerdir. Epistemolojik inançlar üzerinde bölümün potansiyel etkisini göstermek üzere çalışmaya katılan öğrencilerin bölümleri alt gruplara ayrılmıştır. Epistemolojik inançların bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Jehng ve arkadaşları sayısal bölümleriyle sözel bölümlerini karşılaştırmışlardır. Çalışmanın sonuçları iki grup karşılaştırıldığında tek bir doğrunun var olduğuna dair inanç konusunda değiştiğini göstermiştir. Sayısal bölümlerde okuyan öğrenciler sözel bölümlerde okuyan öğrencilerle karşılaştırıldığında tek bir doğrunun var olduğuna inanmaktadırlar. Başka bir deyişle sözel bölümlerde okuyan öğrenciler öğrenmenin statükoya bağlı olmadığına ve öğrenmenin daha esnek bir süreç olduğuna inanmaktadırlar. Öğrenmenin çabaya ve yeteneğe bağlı olduğu inançlar konusunda iki grup öğrenci arasında fark olmadığı görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucu öğrencilerin geldikleri yerleşim yerine göre epistemolojik inançlarının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bir çalışmaya rastlanmadığı gibi bu çalışmada da öğrencilerin geldikleri yerleşim yerine göre epistemolojik inançlarında bir farklılaşma bulunmamıştır.

Bu araştırmanın bulguları ve daha önce yapılan araştırma bulguları arasında bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerden anne eğitim durumu ve epistemolojik inançların farklılaşması incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmazken baba eğitim durumu ve epistemolojik inançların farklılaşması incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutunda ortaya çıkan farkın babası ilkökul mezunu olan öğrenciler ile babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarından kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuca göre babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası ilkökul mezunu olan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancını taşıdıkları gözlenmiştir. Schommer'ın çalışması(1993b) ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve öğrencilerin epistemolojik inançları arasındaki ilişkiyle ilgili daha belirgin bilgiler sağlamıştır. Bununla beraber ebeveynlerin eğitim düzeyleri göz önüne alındığında basit bilgi ve çabuk öğrenme ile ilgili inançlar ortadan kalkmıştır. Başka bir deyişle ebeveynlerin eğitim seviyesi ne kadar yüksek olursa öğrenciler öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancına o kadar az inanırlar.

İki araştırma arasındaki farkın birbirleriyle tezat oluşturacak kadar farklı olmasının nedenleri çeşitli sebeplere dayandırılabilir. İlk olarak göz önünde bulundurulabilecek neden kültürel farklılıklar olması muhtemeldir. Buna bağlı olarak farklı kültürler ve ülkelerde yetişen bireyler aynı uyarıcılara farklı tepkiler verebilirler. Ayrıca içinde bulunulan ekonomik, psikolojik, coğrafi ve sosyolojik durumlar da bu farklılaşmanın bir başka sebebini oluşturabilirler.

KAYNAKÇA

Deryakulu, D. (2004). Epistemolojik inançlar. *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, editörler: Prof. Dr. Yıldız Kuzgun ve Yrd. Doç. Dr. Deniz Deryakulu, 259-288, Ankara: Nobel Yayınevi.

Deryakulu, D. ve Büyüköztürk, Ş. (2002). Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Araştırmaları*, 8, 111-125.

Green, D. W. ve Parker, R. M. (1989). Vocational and academic attributes of students with different learning styles. *Journal of College Student Development*, 30 (5), 395-400.

Hofer, B. Ve Pintrich, P. (1997). The Development of Epistemological Theories: Beliefs about Knowledge and Knowing and Their Relationship to Learning. *Review of Educational Research*, 67(1), 88-140.

Jehng, J., Johnson, S. Ve Anderson, R. (1993). Schooling and Students' Epistemological Beliefs about Learning. *Contemporary Educational Psychology*, 18, 23-25.

Öngen, D. (2003). Epistemolojik inançlar ile problem çözme stratejileri arasındaki ilişkiler: Eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları*, Sonbahar, 13, 155-163.

Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62(3), 307-332.

Paulsen, M. B. Ve Wells, C. (1998). Domain differences in the epistemological beliefs of college students. *Research in Higher Education*, 39 (4), 365-384.

Reading-Brown, M. S. ve Hayden, R. R. (1989). Learning styles: liberal arts and technical training what's the difference. *Psychological Reports*, 64, 507- 518.

Schommer, M. (1990). Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 82, 498-504.

Schommer, M. (1993a). Epistemological development and academic performance among secondary students. *Journal of Educational Psychology*, 85(3), 406-411.

Schommer, M. (1993b). Comparisons of beliefs about the nature of knowledge and learning among postsecondary students. *Research in Higher Education*, 34(3), 355-371.

Schommer, M. ve Dannel, P. (1994). A comparison of epistemological beliefs between gifted and non-gifted high school students. *Roeper Report*, 16(3), 207-210.